

stoljeća; R. Hentschell, *Kultura sukna u ranomodernoj Engleskoj i tekstualna izgradnja nacionalnog identiteta*; J.C. Sainty; *Kronološki popis plemstva Engleske i Velike Britanije 1649-1800*; *Časopis lokalnog povijesnog društva okruga Durham*, sv. lxxiii; *Obiteljski povjesničar Oxfordshirea*, xiii/1 (časopis Obiteljskog povijesnog društva Oxfordshirea); *Povijest Warwickshirea* (časopis lokalnog povijesnog društva Warwickshirea); *Torta i dječji konjić*, xvii/5 i 6 (časopis povijesnog društva Banburyja) i K. Bailey, *Aylesbury: Okružni grad i njegova željeznička stanica 1877-1905, Ispitivanje statistike robe tamošnjeg ogranka London i North Western željeznice i značajke željezničara prema popisima stanovništva 1881-1901*.

Marijan Bosnar

Archivar. Zeitschrift für Archivwesen, 63, 1, 3(2010)

U uvodnom prilogu **prvog broja iz 2010. godine** Rolf Dässler i Karin Schwarz napominju da je od sredine 90-ih godina prošlog stoljeća pitanje trajne pohrane elektroničkih sadržaja, tj. njihove trajne zaštite i dostupnosti (elektroničko arhiviranje), u središtu zanimanja njemačkih arhivista kao jedan od najvećih problema arhivskih institucija, s obzirom na sveprisutnost raznih oblika elektroničke obrade podataka u uredima svih potencijalnih stvaratelja arhivskog gradiva, a prije svega javne uprave i gospodarstva. Informacijsko-tehnički temelj poslovnih procesa ne predstavljaju više isprave, registraturne knjige i spisi, nego sustavi baza podataka, tako da bi po mišljenju autora, u osnovne zahtjeve arhivske djelatnosti svakako pripadalo i utvrđivanje načina postupanja s bazama podataka, tj. metoda vrednovanja i trajnog čuvanja u njima pohranjenih zapisa.

Rad Christiana Keitela na primjeru Zemaljskog arhiva Baden-Württemberg predstavlja mogućnosti (tehničke i kadrovske) javnih arhivskih ustanova u preuzimanju elektroničkih zapisa. Izvješće se odnosi na razdoblje 2006-2009. u kojem je izrađeno vlastito programsko rješenje za pohranjivanje navedenih zapisa: *Digitale Magazin DIMAG* (radi smanjivanja uzajamne međuovisnosti podataka, za pohranu podataka koji upravljaju metapodacima izabrana je baza podataka, a za metapodatke i ostale podatke datotečni sustav). Izradi vlastitog programa pristupilo se budući da u to vrijeme nije bilo raspoloživog sustava za arhive, a knjižničarski su tražili opsežne preinake. Krajem 2009. DIMAG je sadržavao 17.000 elektroničkih arhivskih dokumenata i oko 57 milijuna zapisa (slogova podataka): tekstualne dokumente, digitalne zapise hibridnih dokumenata, policijske istražne spise, zapise starijeg registraturnog upravnog sustava, razne skenirane dokumente, zapise poslovnih procesa pisarnice i geodetskog informacijskog sustava, digitalne fotografije i statističke mikropodatke. Autor smatra da se danas i elektronički zapisi jednako stručno vrednuju, preuzimaju i pohranjuju kao i papirnati, a iako nisu riješeni problemi standarda informacijske tehnologije (preuzimanje, pohrana, održavanje), broj arhiva spremnih na preuzimanje gradiva u elektroničkom obliku raste.

U kontekstu vjerodostojnosti i cjelovitosti elektroničkih zapisa Steffan Schwalm predstavlja Zakon o elektroničkom potpisu od 16. svibnja 2001. i Uredbu o elektroničkom potpisu od 16. studenoga 2001. Savezne Republike Njemačke (pravno

značenje elektroničkog potpisa u elektroničkom dokumentu i poslovnom procesu koji se temelji na korištenju informacijske tehnologije, trajna pohrana zapisa s elektroničkim potpisom, njihovo izlučivanje i preuzimanje).

U skladu s tradicijom, tu su i izvješća o inozemnim arhivima. Hermann Schreyer i Ragna Boden opisuju sadašnje stanje ruskih i bjeloruskih arhiva u okviru društvenih i političkih promjena posljednjih dvadeset godina: dostupnost gradiva i sloboda znanstvenog istraživanja, ustrojstvo arhivske službe, sustav obrazovanja arhivskih djelatnika, izdavanje stručnih publikacija i širenje međunarodne suradnje.

U rubrici *Arhivska teorija i praksa* objavljen je prilog Maria Glauerta, Ingrid Kohl i Henrika Otta o korištenju i zaštiti kartografskog gradiva u arhivima, koje zbog velikih formata traži poseban postupak čuvanja, pa se nabrajaju prednosti i nedostaci pojedinih načina odlaganja (zatvoreni tuljac, viseći i položeni položaj) i opisuju mogućnosti restauriranja i zaštitnog/korisničkog snimanja (mikrofilmiranje i digitalizacija).

Treći broj časopisa iz **2010. godine** počinje opširnim prilogom više autora (Andrea Wettmann, Peter Wiegand, Jürgen Rainer Wolf, Ilona Rau, Thomas Kübler, Matthias Lienert, Uwe Firchow, Ute Essegern) o arhivima smještenima na području grada Dresdena (Saski državni arhiv, Arhiv saveznog opunomoćenika za dokumentaciju Državne sigurnosne službe /Stasi/ - podružnica Dresden, Gradski arhiv Dresden, Zemaljski crkveni arhiv Evangeličko-luteranske zemaljske crkve Saske, Sveučilišni arhiv Tehničkog sveučilišta Dresden, arhivi /radijski, televizijski, izdavački, dokumentacijski i arhiv službe istraživanja/ Zemaljskog radija u Saskoj u okviru Radija Srednje Njemačke, Medijski arhiv tiskarske i izdavačke kuće Dresden). Prilozi sadrže kratku povijest pojedinog arhiva, opis sadržaja pohranjenog gradiva i ustroja cijele ustanove (posebno korisničke službe), te podatke o veličini, rasporedu i tehničkoj opremljenosti čitaonica i spremišnih prostora.

Sabine Stropp, Susanne Freund i Evelyn Brockoff u kontekstu procjene „gospodarske učinkovitosti javnih kulturnih institucija“, tj. ustanova usmjerenih na opći interes (financiraju ih općine, pokrajine, savezna država, privatne tvrtke i javnopravne zaklade), a ne ostvarivanje profita, istražuju mogućnosti tržišnog (marketinškog) pristupa u obavljanju kulturnih djelatnosti, u ovom konkretnom slučaju na području arhivske djelatnosti na temelju njezine zakonske obveze zaštite arhivskog gradiva, a time i kulturnog dobra. U okviru smanjivanja proračuna za kulturnu djelatnost zbog opće gospodarske i financijske krize posljednjih godina, ali i tradicionalnog nedostatka osoblja i spremišnog prostora, autorice smatraju kako je potrebno da arhivi, uz daljnje obavljanje svog stručnog rada, unaprijede komunikaciju s javnošću i privuku zainteresirane za povijesna istraživanja, kako bi se mogao izvršiti pritisak na one koji odlučuju (politika) i osigurati daljnji nesmetani rad na obradi i zaštiti arhivskog gradiva. Prijedlozi kako to učiniti kreću se od *on-line* prezentacije gradiva i obavijesnih pomagala, preko izdavaštva i snimanja filmova o radu arhiva do stručnih predavanja i organizacije izložbi, samostalno ili u suradnji s muzejima, knjižnicama, povijesnim društvima i sličnim ustanovama, koje za razliku od arhiva, zbog vrste gradiva koje pohranjuju, imaju veće mogućnosti organiziranja „velikih događanja“. Arhivima se, budući da nisu pošteđeni smanjivanja proračuna i stajališta o potrebi ispitivanja njihove gospodarske isplativosti i mogućnosti ostvarivanja prihoda u pojedinim seg-

mentima arhivske djelatnosti, predlaže razvijanje dugoročnih marketinških programa radi učvršćivanja položaja na tržištu kulture.

Danijela Marjanić

Archivalische Zeitschrift 90(2008), 91(2009)

Svezak 90 iz 2008. godine sadrži tematske radove o zahtjevima za modernizacijom arhivskog zakonodavstva u Saveznoj Republici Njemačkoj (Hessen, Bavarska) i Austriji (referati o izlaganjima sa stručne rasprave održane 3. prosinca 2007. u Bavarskom glavnom državnom arhivu u Münchenu). Težište diskusije bilo je na usporedbi Bavarskog arhivskog zakona iz 1989. u odnosu na njemačko državno (1988) i pokrajinsko zakonodavstvo (1987-1997) te arhivsko zakonodavstvo i iskustva Austrije s obzirom na napeti odnos koji vlada između prava na dostupnost arhivskog gradiva (slobodu informacija) i prava na zaštitu (osobnih) podataka. To je posebno vidljivo u kontekstu preuzimanja gradiva u elektroničkom obliku, koje bi, prema autorima i samo po sebi trebalo povlačiti određene zakonske izmjene (standardi trajne pohrane, konverzija i održavanje, usklađivanje stručne terminologije).

Tako J. Friedrich Battenberg izvješćuje o prijedlozima amandmana i amandmanima na arhivske zakone njemačkih pokrajina (s posebnim osvrtom na Hessen), u okviru dugogodišnje rasprave stručne javnosti o neophodnim promjenama pravnog okvira zbog preuzimanja gradiva u elektroničkom obliku, budući da se postojeći zakoni još uvijek isključivo bave zapisima na papiru. Pitanjima znanstvene i informacijske slobode na primjeru spomenutog bavarskog arhivskog zakona, u odnosu na zaštitu osobnih i ostalih podataka pohranjenih u elektroničkom obliku (vjerodostojnost i cjelovitost gradiva, zahtjevi za smanjivanjem vremenskog roka ograničavanja dostupnosti gradiva s 30 na 10 godina), bavi se i Gerhard Hetzer.

U tom smislu, o radu Michaela Kloepfera, profesora prava na Sveučilištu Humboldt u Berlinu, koji je 2002. objavio Nacrt zakona o slobodi pristupa informacijama za Saveznu Republiku Njemačku, a 2007. godine Nacrt saveznog arhivskog zakona, izvješćuje Udo Schäfer te ističe da zahtjevi za izmjenama arhivskih državnih i pokrajinskih zakona izrađenih u razdoblju 1987-1997, zbog nerijetko sukobljenih načela dostupnosti i zaštite (osobnih) podataka, postaju sve glasniji i za posljedicu bi, na temelju načela slobodnog pristupa podacima javne vlasti, mogli imati ukidanje opće tajnosti zapisa i modernizaciju odgovarajuće grane pravosuđa.

Istu temu (odnos arhivski zakoni - zakoni o slobodnom pristupu informacijama - vjerodostojnost i cjelovitost elektroničkoga gradiva), na primjeru njemačkog Saveznog arhivskog zakona, obrađuje i Hartmut Weber.

Pregled austrijskog arhivskog zakonodavstva od 1918. godine do danas daje Fritz Koller, uz napomenu da se Austrija, što se tiče donošenja arhivskih zakona i centralizacije arhivske službe, nalazi negdje na pola puta (državni su arhivi u nadležnosti saveza, a pokrajinski u nadležnosti pokrajina). Godine 2000. proglašen je Savezni arhivski zakon, a u razdoblju 1997-2008. i četiri pokrajinska (Koruška 1997, Beč 2000, Gornja Austrija 2003, Salzburg 2008). U preostalim pet pokrajina (Gradišće, Do-